

دانشگاه علوم پزشکی کرمان
دانشکده طب ایرانی

(Ph.D) پایان نامه مقطع دکترای تخصصی

عنوان

بررسی اثربخشی اسطوخودوس (*Lavandula angustifolia Mill*) بر خستگی بیماران
مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس - کارآزمایی بالینی دوسوکور

توسط

نجمه متقی

اساتید راهنما

دکتر هاله تاج‌الدینی، دکتر کاوه شفیعی، دکتر فریبا شریفی فر

اساتید مشاور

دکتر مهدی انصاری، دکتر حمید شریفی، دکتر زرین سرحدی نژاد

سال تحصیلی: ۱۴۰۱

شماره پایان‌نامه: ۲۴

چکیده

مقدمه و اهداف: خستگی یکی از شایع‌ترین عوارض بیماران مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس است. مداخلات دارویی و غیر دارویی متعددی برای کنترل این عارضه توصیه شده است. اسطوخودوس یکی از گیاهان دارویی است که توسط حکمای قرون گذشته در درمان بیماری‌های عصب توصیه شده است. این مطالعه باهدف بررسی اثربخشی اسطوخودوس بر بهبود علائم خستگی در بیماران مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس انجام شد.

مواد و روش‌ها: در یک کارآزمایی بالینی تصادفی دو سوکور، ۴۸ بیمار مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس تأیید شده بر مبنای معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. بیماران به‌طور تصادفی در ۲ گروه مداخله یا گروه کنترل قرار گرفتند که در گروه مداخله کپسول‌ها حاوی ۶۰۰ میلی‌گرم گل اسطوخودوس و در گروه کنترل کپسول‌ها، محتوی ۶۰۰ میلی‌گرم نشاسته ذرت بود. به بیماران در گروه مداخله کپسول حاوی اسطوخودوس و در گروه کنترل کپسول حاوی پلاسبو به‌صورت ۳ کپسول روزانه به‌مدت ۶۰ روز تجویز شد. بیماران پس از تکمیل پرسشنامه مقیاس تأثیر خستگی اصلاح شده (MFIS) دو قوطی حاوی ۹۰ عدد کپسول را دریافت کردند و از آن‌ها خواسته شد که یک کپسول ۳ نوبت روزانه به مدت ۶۰ روز مصرف کنند. سپس MFIS دوباره بررسی شد تا تأثیر دو مداخله ارزیابی گردد. برای ارزیابی تأثیر دو مداخله از تحلیل کوواریانس (ANCOVA) استفاده شد.

نتایج: میانگین نمره کل MFIS در گروه مداخله از $7,63 \pm 40,56$ به $4,9 \pm 7,0$ و در گروه کنترل از $7,89 \pm 41,43$ به $9,8 \pm 38,2$ کاهش پیدا کرد که تفاوت معناداری ($p = 0/001$) بعد از مداخله مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: در مقایسه با کپسول نشاسته ذرت، مصرف کپسول گل اسطوخودوس باعث کاهش MFIS در بیماران مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس شد.

واژه‌های کلیدی: بیماری سیستم عصبی، طب ایرانی، خستگی، مولتیپل اسکلروزیس، اسطوخودوس

Abstract

Fatigue is one of the most common complications of Multiple Sclerosis (MS) patients. Several pharmacological and non-pharmacological interventions have been recommended to control this complication. Lavender is one of the plants considered by Persian medical scientists, which has been recommended by scholars of past centuries in the treatment of neurological diseases.

Objects: This study aimed to investigate the efficacy of lavender capsule on improving fatigue symptoms in MS patients.

Material and Methods: In a double-blind, randomized controlled trial, 48 confirmed MS patients were randomized to receive capsules containing 600mg of lavender flowers as the intervention group or capsules containing 600mg cornstarch as the control group. Patients were randomized after completing the Modified Fatigue Impact Scale (MFIS) and were asked to take one capsule 3 times daily for 60 days. The MFIS again checked to assess the impact of two interventions. Analysis of Covariance (ANCOVA) was used to assess the impact of two interventions.

Results: The mean (standard deviation) of MFIS was 40.56 (7.63) in the intervention and 41.43 (7.89) in the control groups ($p=0.706$) before the intervention. However, there was a significant ($p=0.001$) in the intervention group, 7.04 (4.91) compared to the control group, 38.17 (9.78) after the intervention.

Discussion: In comparison to cornstarch capsules, consumption of capsules of lavender flowers decreased the MFIS in MS patients.

Keywords: Nervous System Disease, Persian Medicine, Fatigue, Multiple sclerosis, *Lavandula angustifolia*